

Konstytucja 3 Maja 1791 r.

Stanisław August Poniatowski (1764-1795)... władca wielkich nadziei

Reformy pierwszych lat panowania:

- 15 III 1765 r.: założenie Szkoły Rycerskiej
- Komisje Dobrego Porządku: próba uporządkowania praw własności na terenach miejskich
- 1765 r.: otwarto, zamknięte w Rzeczypospolitej od trzech pokoleń, mennice
- 1765 r.: powołanie czasopisma „Monitor”
- Wprowadzenie cła generalnego
- Powołanie tzw. konferencji króla z ministrami jako namiastki rządu
- Próby utworzenia służby dyplomatycznej

Rzeczpospolita Obojga Narodów u progu panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego

1772 r. – I rozbiór Polski

Przyczyny:

- Opór sąsiadów (Rosja, Austria, Prusy) wobec reform w Polsce
- Przegrana konfederatów barskich (1768 – 1772), walczących przeciw dominacji rosyjskiej i narzuconym tzw. prawom kardynalnym (liberum veto, wolna elekcja, prawo wypowiedzenia posłuszeństwa królowi)

Rzeczpospolita Obojga Narodów po I rozbiorze

**Oświecenie... europejska
droga ku reformom
politycznym i
społecznym...**

Jean-Jacques Rousseau

Wolter

Monteskiusz

Monteskiusz
„O duchu praw” (1748)

„Kiedy w jednej i tej samej osobie lub w jednym i tym samym ciele władza prawodawcza zespolona jest z wykonawczą, nie ma wolności. (...) nie ma również wolności, jeśli władza sędziowska nie jest oddzielona od prawodawczej i wykonawczej”

**Stronnictwo
Patriotyczne....
zwolennicy reform,
twórcy Konstytucji 3
Maja**

Stanisław August Poniatowski

Ignacy Potocki

Stanisław Małachowski

Hugo Kołłątaj

Sejm Wielki

1788-1792

Pierwsze reformy

- zwiększenie liczby wojska do 100 tys. (w praktyce powołano 65 tys.) i uchwalenie podatków na jego utrzymanie
- Prawo o sejmikach (1791): szlachta bez ziemi pozbawiona praw politycznych, zniesienie instrukcji sejmowych, uchwały miały zapadać większością głosów
- Prawo o miastach (1791): mieszczanie z miast królewskich uzyskali nietykalność osobistą i majątkową, prawo do stopni oficerskich, prawo do nobilitacji

3 Maja 1791 r.

**Uchwalenie Konstytucji 3 Maja (obraz
Kazimierza Wojniakowskiego z 1806r.)**

Postanowienia Konstytucji 3 Maja

- Utrzymano unię polsko – litewską
- Władza została podzielona zgodnie z zasadą Monteskiusza na ustawodawczą (stanowienie prawa), wykonawczą (wykonywanie prawa) i sądowniczą
- Władzę ustawodawczą sprawował sejm złożony z izby senatorskiej i izby poselskiej. W sejmie zasiadali posłowie wybierani przez sejmiki poselskie oraz 24 plenipotentów miast królewskich. Natomiast w senacie znaleźli się wojewodowie, kasztelanowie oraz biskupi diecezjalni i ministrowie. Senat otrzymał prawo weta zawieszającego w zakresie praw politycznych, cywilnych i karnych.

Postanowienia Konstytucji 3 Maja

- Uchwały w sejmie miały zapadać większością głosów
- Zniesiono liberum veto, rokosz, instrukcje poselskie; posłowie odtąd byli reprezentantami całego Narodu
- Władza wykonawcza znalazła się w rękach króla i tzw. Straży Praw, tj. rady ministrów, powoływanej przez króla. Była ona odpowiedzialna przed sejmem. Stała na czele administracji
- Zniesiono wolność elekcji i wprowadzono dziedziczność tronu
- Najwyższym organem sądowym pozostał Trybunał Koronny i Litewski
- Chłopi uzyskali zapewnienie o ochronie prawnej

Przeciwnicy Konstytucji 3 Maja

Konfederacja targowicka 1792 r.

Szczęśny Potocki

Franciszek Ksawery Branicki

Seweryn Rzewuski

Konstytucja 3 Maja...

Maja...

Pierwsza w Europie i druga na świecie (po konstytucji amerykańskiej w 1787 r.)

Konstytucja 3 Maja... dowód mądrości Polaków...

WARTO PAMIĘTAĆ

